

## “МАРДЛИК” КОНЦЕПТИНИНГ ИФОДАЛАНИШИ

**Akhrorova Ruzikhon Usmanovna**

f.f.f.d., PhD

**Расулов Нодирбек Абдунабиевич**

ФарДУ, 2-курс лингвистика (инглиз тили) магистранти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7273094>

**Аннотация.** Ушбу мақолада тилшуносликда “Аксиологик-Баҳолаш” категориясига доир назарий қарашлар, турли тизимли тилларда “мардлик” концепти қўлланишининг когнитив ва лексик-семантик, шунингдек келиб чиқиш ва унинг морфологик, лексик ва семантик хусусиятлари қисқача очиб берилган.

**Калит сўзлар:** когнитив, лексик-семантик, морфологик, лексик, семантик хусусиятлар, баҳолаш маъноларининг прагматик аспекти, ижтимоий, маданий, моҳият, фалсафий, психологик, мантиқий, мардлик, концепт, тушунча.

## ВЫРАЖЕНИЕ КОНЦЕПЦИИ МУЖЕСТВА

**Аннотация.** В статье рассмотрены теоретические взгляды на категорию «аксиолого-оценочная» в языкознании, когнитивное и лексико-семантическое употребление концепта «мужество» в разных систематических языках, а также происхождение и его морфологические, лексические и семантические особенности. кратко раскрываются.

**Ключевые слова:** когнитивные, лексико-семантические, морфологические, лексические, семантические признаки, прагматический аспект оценки значений, социальный, культурологический, сущностный, философский, психологический, логический, мужество, концепт, понимание.

## EXPRESSION OF THE CONCEPT OF COURAGE

**Abstract.** In this article, the theoretical views on the "Axiological-Evaluation" category in linguistics, the cognitive and lexical-semantic use of the concept of "courage" in different systematic languages, as well as the origin and its morphological, lexical and semantic features are briefly revealed.

**Key words:** cognitive, lexical-semantic, morphological, lexical, semantic features, pragmatic aspect of evaluation meanings, social, cultural, essence, philosophical, psychological, logical, courage, concept, understanding.

## КИРИШ

Баҳолаш категорияси кейинги йилларда лингвистик талқиқотларда марказий ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Бу лингвистиканинг борлиқ объектлари ва ходисаларини антропоцентрик парадигмага ўтиши билан боғлиқ эканлиги яққол намоён бўлди. “Баҳолаш” термини турли хил фан соҳаларида қўлланиб, улар объектлар ва тил ходисаларининг ижтимоий ёки маданий моҳиятини кўрсатишга хизмат қилади.

## МЕТОД ВА МЕТОЛОГИЯСИ

Ҳозирги замон тилшунослик доирасида баҳолаш категориясига турли хил ёндашишлар мавжуд бўлиб, ушбу бобда улар учта семантик гуруҳга ажратиб таҳлил қилинди: 1) Баҳолаш маъноларининг прагматик аспекти; 2) Баҳолашнинг функционал-семантик аспекти; 3) Баҳолашнинг миллий-маданий аспекти.

Тилшуносликда “мардлик” концепти терминининг қўлланиши фалсафий, психологик, мантиқий ва лингвистик йўналишида илмий ишлар олиб бораётган тадқиқотчиларнинг ҳам диққат марказида эканлиги аниқланди.

## ТАДҚИҚОД НАТИЖАСИ

Мардлик - бу инсоннинг маънавий (иродавий) фазилати бўлиб, унинг ўзидаги кўрқинч, муваффақиятга ишончсизлик, қийинчиликлар олдида ва ўзи учун ноқулай натижаларидан хавотирланишни ошиб ўтиш қобилиятини характерлайди. Мардликлик шундай инсоний ижобий фазилатки, у ўз олдида қўйилган мақсадларга эришиш учун қатъий ҳаракатлар қилишни, одамлар томонидан душманлик ҳоллари ва босимига қарамасдан танланган идеалларга ва нуқтаи назарларга садоқатни, айниқса фикри кўпчиликнинг фикрига зид бўлса ёки бутунлай янги бўлса, шахсий фикрини очикчасига ифода қилиши хусусиятлари билан намоён бўлиши кузатилди.

## МУҲОКАМА

Турли тизимли тилларда “мардлик” концептига бўлган қизиқиш кўплаб тадқиқотчиларнинг диққат марказида бўлиб келган. “Мардлик” концептига синоним бўлган “ботирлик”, “довюрлик”, “жасурлик” лексемалари бир қатор лингвистларнинг илмий мақолаида ҳам акс этганлиги аниқланди.

## ХУЛОСА

Тадқиқотчилар томонида қуйидаги масалалар таҳлилга тортилган ва улар атрофлича назарий таҳлил қилинган: 1) “ботирлик” тушунчасини экспликация қилувчи ядровий лексемаларнинг ва уларнинг синонимларининг таркибини аниқлаш; 2) бадий матнларида лексик-семантик ифодаланганлигининг шаклланиши ва ривожланишини диахроник жиҳатдан ёритиш; 3) диахрония нуқтаи назаридан “ботирлик” тушунчасини билдирувчи лексемалар маъносининг ўртаинглиз ва янгиинглиз” бадий матнларида ифодаланиш динамикасини ўрганиш; 4) “довюрлик” концептининг олам лисоний манзарасида реализациясининг ўзига хос хусусиятларини очиб бериш, 5) “Довюрлик” концептининг семантик майдонларини ўрганиш ва қиёслаш ҳамда унинг рус ва испан тилларидаги ассоциатив алоқаларини аниқлаш; 6) Рус ва испан тиллари лингвомаданиятлари учун “довюрлик” концептининг структурасидаги ҳар икки маданиятга хос бўлган, миллий-ўзига хос жиҳатлар каби универсал компонентларини ажратиб кўрсатиш; 7) “Ботирлик” концептининг француз ва рус тилларидаги эволюциясининг концептуал хусусиятларини: ижтимоий, антроморф, зооморф белгилар, шунингдек, ҳарбий ҳаракатлар, ички фазилат номлари остида бирлаштирилган белгиларни ажратиш хусусиятлари маълум бўлди.

## REFERENCES

1. Akhrorova R.U. Semantic analysis of phraseological units representing “youth” in French and Uzbek languages. *Theoretical & Applied Science*, – 2021. № 7. – P. 122-126.
2. Akhrorova R.U. Semantic analysis of phraseological units representing age periods in French and Uzbek languages. *Theoretical & Applied Science*, – 2020. № 3. – P. 186-189.

3. Akhrorova R.U. (2021/9/28). The Linguistic Image of The World and The Gender Aspect of The Concept of “Age” In French and Uzbek. *International Scientific Journal Theoretical & Applied Science*, 101, 585-589.
4. Akhrorova R.U. (2021/7/23). Semantic Analysis of Phraseological Units Representing “Youth” in French and Uzbek Languages. *International Scientific Journal Theoretical & Applied Science*, 99, 122-126.
5. Akhrorova R.U. NAMING OF THE “AGE” CONCEPT. «Science and innovation» xalqaro ilmiy jurnali, 20.10.2022. – P. 178-182.
6. Akhrorova R.U. Жаргон ва апрога. *Analytical Journal of Education and Development*, 2022. 2. 10. –Б. 93-96.
7. Akhrorova R.U. Концептнинг кўп ўлчамлилиги. *Analytical Journal of Education and Development*, 2022. 2. 10. –Б. 107-110.
8. Akhrorova R.U. Тилшуносликда концепт тушунчасининг қўлланилиши. *Analytical Journal of Education and Development*, 2022. 2. 10. –Б. 107-110.
9. Akhrorova R.U. Тилшуносликда сленг атамаси ва унинг ўрни. *Analytical Journal of Education and Development*, 2022. 2. 10. –Б. 89-92.
10. Akhrorova R.U. Lexical-Semantic Expression of “Childhood/Enfance” In Uzbek and French Languages. *Modern Journal of Social Sciences and Humanities*, 2022. 9. 10. –Б. 74-77.
11. Akhrorova R.U. Social and Biological Characteristics of the Language. *International Journal of Culture and Modernity*, 2022. 18. 07. –Б. 17-25.
12. Халиллаев Адилбек Курамбаевич. Испан ва ўзбек тилларида “HOMBRIA” / “МАРДЛИК” концепти қўлланишининг лингвокогнитив ва лингвомаданий хусусиятлари. Автореферат.ф.ф.ф.д., 2021.